

Andragoški center Slovenije

36. Projektni rezultati: Included - Izobraževanje kot dejavnik družbene vključenosti in povezanosti

Namen in cilji projekta

Projekt Included - Izobraževanje kot dejavnik družbene vključenosti in povezanosti je raziskovalni projekt 6. okvirnega programa, ki ga polovico financira Evropska komisija, polovico v Sloveniji pa Ministrstvo za šolstvo in šport. Koordinatorji projekta so Crea (Univerza v Barceloni, Španija), poleg Španije in Andragoškega centra Slovenije pa v projektu sodelujejo še Avstrija, Belgija, Ciper, Finska, Italija, Irska, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Romunija, in Velika Britanija. Projekt traja od novembra 2006 do oktobra 2011.

Namen projekta je raziskati izobraževalne strategije, ki pomagajo odpravljati neenakopravnosti in ki krepijo družbeno kohezijo in ugotoviti tiste, ki ustvarjajo družbeno izključenost. Posebno pozornost v projektu posvečamo ranljivim skupinam: mladini, ženskam, osebam s posebnimi potrebami, migrantom in kulturnim skupinam (kot, na primer, Romom in Sintom). Podatke v projektu pridobivamo s pomočjo kvantitativnih analiz (analize statistik evropskih baz podatkov), kot tudi kvalitativnih analiz (intervjuji s člani ranljivih skupin, strokovnjaki, načrtovalci politik, člani nevladnih skupin). Glavni metodološki okvir je kritična komunikacijska metodologija (Gomez, 2006), cilj katere je vključiti glasove ranljivih skupin in doseči družbene spremembe.

Cilj projekta Included je doseči družbene spremembe, zlasti izboljšati izobraževalne in družbene strategije. Projekt je zlasti vpliven v Španiji, saj ga mnogo šol upošteva pri svojem delovanju, prav tako ga upošteva tudi načrtovalci izobraževalnih strategij.

Vpliv izobraževanja na zaposlovanje, zdravje, stanovanjsko področje in politično participacijo

Andragoški center Slovenije je vodil delo na Projektu 3. V okviru Workpackage 10 smo preučevali, kako izključevanje iz izobraževanja vpliva na različne sektorje družbe, kot na primer, na zaposlovanje, zdravje, stanovanjsko področje in politično participacijo. Posebno pozornost smo posvečali tistim strategijam, ki omogočajo enakopravno vključevanje ljudi v štiri omenjene sektorje. Ugotovili smo, da imajo ljudje z boljšo stopnjo izobrazbe več možnosti na trgu delovne sile. Prav tako imajo bolj izobraženi ponavadi boljše stanovanjske pogoje. Višja izobrazbena raven tudi pozitivno vpliva na zdravje. Po raziskavah avtorjev Elo in Preston (v Deaton, 2003) vsako dodatno leto izobraževanja zniža smrtnost za 8 odstotkov. Ljudje z višjo izobrazbo so ponavadi bolj politično aktivni, obstajajo tudi izjeme. Po mnenju Evropske komisije (2006) izobrazba vpliva na procese demokratizacije, razvoj civilnodružbenih organizacij, človekovih pravic in politično stabilnost.

Zaključeno je tudi delo v okviru Workpackage 11 in 12. V sklopu prvega ugotavljamo, kako vključevanje/izključevanje iz izobraževanja vpliva na vključevanje/izključevanje v različna področja

družbe in sicer s sekundarno analizo obstoječih statističnih podatkov. Ugotovili smo tudi, kje so ti podatki pomanjkljivi in katere statistike še potrebujemo na evropskem nivoju.

Rezultati analize kažejo, da so ranljive skupine pogosto izključene iz evropskih baz podatkov. Zlasti to velja za Rome in osebe s posebnimi potrebami. Sklepamo lahko, da če njihovi glasovi niso zastopani v statistiki, potem tudi ne bodo zastopani v strategijah v zadostni meri in bi bilo potrebno njihove glasove v demokratični družbi bolj slišati.

V sklopu Workpackage 12 pa smo naredili 174 intervjujev z načrtovalci politik in strokovnjaki s področja zaposlovanja, zdravja, stanovanjskega področja ter socialne in politične participacije.

Porazdelitev intervjujev:

Država	Zaposlovanje	Zdravstvo	Stanovanjsko področje	Družbena/politična participacija	Skupno
Slovenija	4	4	4	8	20
Španija	4	4	4	8	20
Italija	4	4	4	8	20
Avstrija	5	4	4	8	21
Romunija	4	4	4	8	20
Belgija	4	4	4	8	20
Finska	4	4	4	8	20
Evropski nivo	8	6	6	13	33
SKUPNO:	37	34	34	69	174

Rezultati intervjujev so pokazali, da obstaja povezava med izključenostjo iz izobraževanja in izključenostjo iz drugih področij družbe, kot so zaposlovanje, zdravje, stanovanjsko področje in družbena in politična participacija. Iz rezultatov je razvidno, da potrebujemo uspešne mešane intervencije, ki povezujejo področje izobraževanja z drugimi zgoraj navedenimi področji. S pomočjo tovrstnih intervencij lahko premagujemo izključevanje in spodbujamo družbeno vključevanje. Na področju zaposlovanja lahko izboljšamo produktivnost s spodbujanjem enakosti spolov in različnosti, ki jo v podjetje prinašajo zlasti člani različnih kulturnih skupin, manjšin in migrantov. Različnost za gospodarstvo EU pomeni dodano vrednost (Crea 2009). Na področju zdravstva bi si morali prizadevati za sodelovanje med medicinskim osebjem večinske populacije in tistim iz drugih kultur, spodbujati bi morali ustvarjanje večkulturnih teamov in zaposlovanje medicinskega osebja iz drugih kultur, ki živi v državi sprejema. Na področju zdravstva bi morali upoštevati vključevanje vseh glasov v procese odločanj. Tudi na stanovanjskem področju bi morali upoštevati vključevanje glasov najbolj izključenih v urbanistične načrte. Spodbujati bi bilo treba strategije, ki povezujejo stanovanjsko področje z zaposlovanjem in izobraževanjem. Rezultati intervjujev kažejo na to, da je pomembno, da se ustvarjajo dialogi med državljani brez posrednikov, tako da lahko sami povedo svoje prioritete. Izobraževanje za aktivno državljanstvo in demokracijo potrebujemo že v šolah.

Dobre prakse v evropskih šolskih sistemih

V okviru projekta smo preučili tudi dobre prakse v evropskih šolskih sistemih. Rezultati projekta Included so pokazali, da sta zunanja in notranja diferenciacija negativni praksi. Zunanja diferenciacija se nanaša na razporeditev otrok v različne šole glede na njihove sposobnosti, medtem ko se notranja diferenciacija (nivojski pouk) nanaša na ločevanje otrok glede na sposobnosti znotraj šole. Omenjeni diferenciaciji povečujeta socialno izključevanje in razredne razlike med učenci in dijaki. V okviru projekta Included smo ugotovili vključujoče prakse v evropskih državah, ki krepijo družbeno vključenost otrok v šoli. Te prakse so naslednje:

Vključujoče prakse v evropskih šolskih sistemih

Vrste vključevanja	Opis
1. Heterogeni razredi z učenci ali dijaki z različnimi sposobnostmi z dodatnimi človeškimi viri	<ul style="list-style-type: none">• V navadnem razredu, kjer so učenci ali dijaki z različnimi sposobnostmi, se zagotovi več pomoči z dodatnimi človeškimi viri. Večinoma je to učiteljsko osebje, ki pomaga, lahko pa v razredu pomagajo tudi družinski člani in člani skupnosti.• Interaktivne skupine so zelo primerna oblika heterogenih razredov z učenci ali dijaki z različnimi sposobnostmi z dodatnimi človeškimi viri. V interaktivnih skupinah je heterogeni razred organiziran v manjše heterogene skupine učencev in dijakov, v vsaki je učitelj ali odrasel prostovoljec, ki spodbuja podpirne interakcije med učenci ali dijaki. Učitelj, ki redno poučuje v razredu, skrbi za menedžment razreda in dodatno pomaga, kadar je potrebno.• V glavnem je dodatna pomoč zagotovljena nekaterim skupinam učencev ali dijakov, kot so na primer tisti, ki imajo posebne potrebe, migranti, člani manjšinskih skupin, in tisti, ki imajo težave z jezikom. Tovrstna pomoč jim omogoči, da ostanejo v rednem razredu.
2. Vključujoči razdeljeni razredi	<ul style="list-style-type: none">• Različni učitelji so odgovorni za različne heterogene skupine učencev ali dijakov. V vključujoči razdeljeni razred sta, na primer, zajeti dve heterogeni skupini učencev ali dijakov, v vsaki je 12 učencev.• Ta praksa se pogosto uporablja pri nekaterih predmetih (na primer pri jezikih in matematiki) in omogoča, da se razred drugače organizira in zmanjša razmerje med učenci ali dijaki in učitelji.
3. Podaljšanje učnega časa	<ul style="list-style-type: none">• Zagotavljanje podaljšanja učnega časa ali dodatne akademske dejavnosti so pogostejši za učence in dijake, ki izhajajo iz deprivilegiranega okolja ali imajo manjšinsko poreklo.• Ta praksa lahko pomeni, da se podaljša šolski dan, učenci ali dijaki in družine dobijo pomoč družinskih članov ali z zasebnimi učnimi urami v šoli ali doma ali pa ponudijo učne dejavnosti med prazniki in po končanih rednih urah med šolskim letom.
4. Vključujoči individualizirani učni načrt	<ul style="list-style-type: none">• Vključujoči individualizirani učni načrt ni namenjen zmanjševanju učenja, ki ga mora opraviti učenec oziroma dijak. Namesto tega so metode poučevanja prilagojene tako, da omogočijo učenje učencev oziroma dijakov.

5. Vključujoča izbira

- Ne temelji na sposobnostih učenca ali dijaka, temveč na njegovih preferencah, in ne vodi v slepo ulico.
- Ne zmanjša poznejših izobraževalnih in socialnih priložnosti učenca ali dijaka, temveč so mu po opravljeni izbiri zagotovljene enake možnosti.

V projektu INCLUD-ED smo upoštevali pomembnost vključevanja skupnosti za šolski uspeh učencev in dijakov, zato smo predstavili različne vrste participacije skupnosti in njihov vpliv na učenje in učne dosežke. Rezultati raziskav namreč kažejo na to, da imajo učenci in dijaki boljši učni uspeh, če so v učni proces občasno vključeni tudi starši in člani lokalne skupnosti. Z analizo izobraževalnih sistemov smo raziskovalci projekta INCLUD-ED opredelili pet vrst participacije skupnosti glede na stopnjo in področje vključevanja: informativna, posvetovalna participacija, participacija pri evalvaciji in participacija v izobraževanju in procesih odločanja. V tabeli je predstavljena tovrstna klasifikacija.

Vrste družinske participacije in participacije skupnosti

1. Informativna	<ul style="list-style-type: none">• Starši so obveščeni o šolskih dejavnostih, delovanju šole in odločitvah, ki so že bile sprejete.• Starši ne sodelujejo pri odločanju v šoli.• Na roditeljskih sestankih so družine obveščene o teh odločitvah.
2. Posvetovalna	<ul style="list-style-type: none">• Vpliv staršev pri odločanju je omejen.• Participacija se nanaša na posvetovanje z družinami.• Starši so udeleženi prek organov šole.
3. Participacija v procesih odločanja	<ul style="list-style-type: none">• Člani skupnosti so vključeni v procese odločanja, ko postanejo predstavniki organov odločanja.• Družinski člani in člani skupnosti spremljajo uspešnost šole, ki je povezana s šolskimi rezultati.
4. Participacija pri evalvaciji	<ul style="list-style-type: none">• Družinski člani in člani skupnosti so udeleženi v učnih procesih svojih otrok, tako da pomagajo evalvirati napredek otrok v šoli.• Družinski člani in člani skupnosti so udeleženi pri splošni evalvaciji šole.
5. Participacija v izobraževanju	<ul style="list-style-type: none">• Družinski člani in člani skupnosti so udeleženi pri učnih dejavnostih učencev ali dijakov med rednimi šolskimi urami in po šoli.• Družinski člani in člani skupnosti so udeleženi v izobraževalnih programih, ki ustrezajo njihovim potrebam.

Publikacijo o dobrih praksah v evropskih šolskih sistemih lahko najdete na: http://arhiv.acs.si/publikacije/Analiza_dobrih_praks_v_evropskih_soljskih_sistemih.pdf

Spletna stran projekta: <http://www.ub.edu/inclu-ed>

Kontaktna oseba: dr. Natalija Vrečer, natalija.vrecer@acs.si
Informacijo pripravila: dr. Natalija Vrečer, natalija.vrecer@acs.si

Viri:

Crea (2009). Report 5. The Structure of the Knowledge Society and Educational Inclusion. Includ-ed. Strategies for Inclusion and Social Cohesion in Europe from Education. FP6 European Commission. (2006-2011).

Konzorcij projekta Included (2010). Analiza dobrih praks v evropskih šolskih sistemih. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije. Elektronska publikacija:
http://arhiv.acs.si/publikacije/Analiza_dobrih_praks_v_evropskih_solских_sistemih.pdf

Vrečer N., - SIAE (Slovenian Institute for Adult Education) (2009): Identification of gaps in the statistical databases regarding the connection of education and employment, health, housing and political participation. Working paper. Workpackage 11. Includ-ed. Strategies for Inclusion and social cohesion in Europe from education. FP6 European Commission. (2006-2011).

